

Јовица Аћин

КУРИЦА

Упркос сутону, није ми било тешко опазити приказ који ме је враћао у далеку прошлост овог града испуњеног тајанственим ликовима и заверама чији ми је смисао измицао. Витак и атлетски грађен млађи мушкарац од тридесетак година, у црвеном плашту и са капуљачом навученом до очију, шуњајући се тесним улицама, прелазећи мостове, пазећи да га нико не уходи, ишао је у крај који су насељавали Грци. У градску шестину Кастело, на источној страни града. Ход му је одавао одлучност. Били су то кораци срчаног човека, али и обазривог. Мене је прашина времена скривала пред његовим оком. Крадом је заобишао улаз у Арсенал поморских снага са бродоградилиштем ратних галија. Отуда је избијала густа и смрдљива пара од кључале и лепљиве смоле којом су крпљени оштећени бродови, махом у зиму кад не могу да плове, па се чинило као да сте на улазу у пакао из којег се чује ђавоља галама и гласом многих тесара довикивање нечистих сила. Прошао је мимо велелепне зидане капије тако да га стражари не примете. Недалеко од православне Цркве Светог Ђорђа с њеним кривим звоником, који никад неће пасти, и Школе Грка и Срба, доспео је до тражене палате. У њој је потражио трговца Петра Спира, пореклом са Крита. Нашао га је и спустио му на длан три златна цекина. Спиро је посетиоцу онда потанко испричао шта овога чека и које су му могућности за бекство кад се нађе на мучком месту. Незнанац је знао, како му је дојавио брат, да ће га колико сутрадан ухапсити жбири инквизиторске канцеларије и да га чека робија. Али у њему је, осим заводничког и распусног, па и изазивачког духа који га је и довео у положај у којем се налазио, кључала и пустоловна природа. Није могао ништа против себе, али није му на памет падало да се мири са удесом који су тамошње власти одлучиле да му досуде.

Не знам зашто, али готово инстинктивно трагам за мрачним странама у местима у којима се нађем. Колико год била скривана, увек их има. Историја никад није без таме.

Нисам једини с таквом склоношћу, а у то сам се уверио и у Венецији. Испоставило се да их је много у реду који чекају на улазак у стару тамницу у Дуждевој палати. Сама тамница је двојака, с једне стране подрумска и, с друге, у поткровљу источног крила Палате. Доње ћелије се називају Бунарске, *pozzi*, горње Оловне, *piombi*. Бунари су били мрачни и хладни као што је место у којем сунца никад нема, па су називани и гробнице. Саме судије су се слагале с тим називом, *sepolture d'huomini*. Грбови живих бића, а не бунари, пише у аутобиографији и Ђакомо Казанова, који се онако шуњао до Петра Спира и који ће убрзо бити један од оних који их је, у њима сахрањен, непосредно искусио пре него што ће га преселити у Оловну ћелију. Црногорски владика Његош који је Бунаре у своје време посетио и пописивао у *Биљезници* натписе уклесане на њиховим влажним зидовима каже за њих „мрачне клијети”. Кога год да су спустили у њих, убрзо би завршио у смрти или

лудилу. Оловне ћелије су биле знатно подношљивије, иако су током летњих месеци биле попут разбуктале пећи. У Оловним су претежно држани политички затвореници. Уз њих је била и капела, па су кажњеници могли у њој да се венчавају и да им се деца крсте. Била је и молитвена собица, за осуђенике на смрт. Архитектонски план за Оловне урадила су двојица. Први од њих био је истински и гласовити архитекта, али други је био робијаш, извесни Захарија, осуђен због убиства. Водили су се тиме да затвор буде леп, комотан и безбедан. Гледано из садашњег времена, могли бисмо рећи да су то и постигли. Можда је, захваљујући том успеху, Захарија био ослобођен. Сви остали којима је било неодољиво стало до слободе, морали су да беже. Петар Спиро је, добро упућен у питање сигурности Оловних ћелија, могао да им помогне.

Ко не зна да је Ђакомо Казанова био заточен у једној од Оловних и да је одагле успео да побегне? Поткрај живота написаће *Историју мој бекства из Оловних ћелија*. Ћелије су назване Оловне зато што је строп био од олова. Цео кров палате био је покривен тим металом сивог сјаја. Испод оловног слоја у ћелијама су биле даске од ариша. У први мах, кад сам пре педесетак година ја посетио тамницу, погрешно сам разумео водича и помислио да је оплата ћелија храстова. Тек знатно доцније ми је синило да водичев енглески израз, *larch*, значи заправо ариш. И разумљиво је зашто је ариш. Аришовим даскама, тик једна уз другу, прикованим унакрст да би оку биле угодније, били су, осим свода, покривени и зидови и под. Ариш је, чврст и дуговечан, био дрво цењено у Венецији већ и због тога што је на шиповима од ариша био заправо подигнут цео град, са свим палатама и црквама. Захваљујући слојевима смоле, ариш добро подноси воду и влагу, ватри се не предаје, ни со нити икакве болести од којих би трулио не могу миленијумима да му науде. Мора бити да су се Млеци снабдевали сибирским аришом не из Сибира него са не баш далеких Алпа, из тамошњих четинарских шума подно планинских врхова. Многе шуме по медитеранским острвима су они посекли. Дрвену грађу су довлачили и из Истре и са Велебита који су звали Морлачком планином.

Било је шест оловних ћелија начињених од три простране одаје. У први мах сам опет погрешно разумео да су одаје претворене у ћелије једна изнад друге, али не, биле су једна поред друге и све су се низале под кровом. Свака одаја је била подељена зидом у две ћелије и све су ћелије имале име. Ако сам их тачно попамтио, онда су овако зване: Лиона, или Лавља, која је као украс изнад улаза имала лављу главу, Оружарна, јер је у њој, претпостављам, чувано стражарско оружје док у њој није било кажњеника, Фреска Зоја, што би, на млетачком, иронично значило Освежавајућа Радост, Морлако, а касније Сакра, па Вулкан, а касније Ропска, Галеота, рецимо Галијица, а касније Доне, намењена кажњеницама. Била је и једна посебна ћелија уз Бунаре, звала се Кула. Иако с временом мењани, ти називи, који потичу и од самих робијаша, били су и озваничени. Уведени су и у затворски регистар, те тако сведочили о присности коју су власти гајиле према тамници и желеле, зашто не, да се робијашу у ћелијама осећају као код куће.

Да, испод олова је био ариш. Стари неимари су га волели. Још и данас се понегде у северним земљама неке куће граде искључиво од аришких брвна, греда и дасака. Ариш ме је и подсетио на мој први боравак у Венецији у коју сам отперјао

ноћним возом, са тек венчаном женом, на десетак дана колико је трајао мој медени месец, свакодневно обогаћиван венетским вином и сиром званим морлако. Колико другог дана сам зурио у Мост уздисаја у одлучио да походом тамницу у Дуждевој палати. Знао сам да је у њој био затворен Казанова и из ње побегао. Затим сам тражио приступ у архив Дуждеве палате, а тамо су ме упутили на Венецијански државни архив, на Тргу *dei Frari*, преко Великог канала. Прошао сам поред пијаце са тезгама. Кад сам замакао у оближњу уличицу, осетио сам да ме неко испитивачки гледа. Била је то млада Венецијанка са праменом црне косе преко чела, у белој сукњи до тла, која као да је била од морске пене, и са великом црном марамом везаном унакрст, која јој је покривала прса. Лице јој је било мушкарачко, али на поглед пријатно. Гледала ме је као да сам дух. Око врата и преко рамена држала је два венца лука, црног и белог, и нудила их на продају. Док сам пролазио мимо ње, она рече *Morlacco* и прекрсти се. Ја јој одвратих тако да су и други пролазници могли чути: *Sì, sono il diavolo*. Осмехнуо сам јој се као прави и искежени враг и она ми узврати осмехом. Помислио сам да би се међу нама могла развити љубав, али ја сам пропустио прилику, нисам застао.

У Архиву сам се представио као историчар. Желео сам да сазнам да ли је у тамници у Дуждевој палати био и неко из наших крајева. И открио сам једног. Тамновао је до десетак година пре Казанове. Кришом сам снимио из омотнице с његовим именом затечене папире. Руком исписани. Потицали су, веровао сам у први мах, од самог заточеника, једног од Морлака, из Буковице. Млечани су своје поданике на далматинском копну, и православне и католичке, као и све уселенике са турског подручја, поглавито из Босне, називали Морлаци. Назив је долазио из грчког, Мавровласи, Црни Власи. У оспораваном *Λεϊθόιγισυ ἰοῖα* из Дукље спомињу се и као Црни Латини, *Nigri latini*. Ти Морлаци су Венецију хранили месом, житом, сиром и свакојаким другим намирницама. А више од хиљаду њих су, предвођени сердарима и харамбашама, као ускоци ратовали за Млетачку републику. Против Османлија који су желели да од Млечана преотму грчка острва.

Ариш ме је и подстакао да у својим картонским кутијама од обуће пре неки дан пронађем фотографске филмове документације о Морлаку у млетачкој тамници. Документе сам био открио и, као што рекох, снимио у архиву. Једва сам ономад нашао радњу где су ми филмове развили. Готово да таквих радњи више и нема у Београду. Очи ми испадеше од тога колико сам их упирао у фотографије са ситно писаним словима, за мене често нечитким и са речима једва разумљивим. Али та мука је вредела и била је милион пута мања од оне коју је доживотно подносио Морлак робијаш у тамници у којој је таворио.

Млетачки робијаш био је српски поп. Каурски хоца како су га називали Турци из Босне. Отуда је прозван Курица. По имену Петар. У оптужници је писало *Pietro*. Био је од буковичких Јагодића. Нисам га нашао у енциклопедијама. Не бих рекао да је прећуткиван. Пре би било да је напросто занемарен. Још један знак, помислио сам, нашег осионог заборав. Нашао сам једино историографску књижицу Бошка Деснице о буну и њеном мученику. Објављена је последњи пут у Сплиту, 1935. године. За њу, главни рад правника и историчара родом из Обровца, мало ко зна. Отуда се мало зна и о попу Петру Курици. Био је побуњеник против млетачке власти

у Далматинској Загори. Није био тек један од бунтовника него се жестином у преговорима у Задру истицао међу предводницима побуне у Буковици и Равним Котарима првих година осамнаестог века. Морлаци су се дигли против Млетачке републике, заправо империје која је владала морима, обалама и острвима, држећи најважније трговачке путеве по Медитерану, од хабзбуршке Шпаније до отоманског Леванта, кад је у Сремским Карловцима уговорно преиначена граница између *Најведрије* републике Светог Марка и Османског царства, те измакнута тромеђа са Аустријом. Том границом су морлачки сточари били одсечени од динарских пашњака. Склопљени мир између Турака и Млечана, ови други су искористили да из своје до тада меке шапе истуре скривене канце и установе нове намете и војне обавезе својим морлачким поданицима. Слали су драгуне, своју коњичку полицију, да купе говеда и овце на испаши и из торова плене и одводе стоку, изазивајући тако вртоглаво сиромашење и глад. Било је то и понижење, дирање у ускочку поностост. Тад је Морлацима прекипело.

Буна је, 1704. године, потрајала скоро годину дана. Пропала је због издаје срдара и ускочких харамбаша, које је млетачки провидур поткупио. Курица је, остављен на цедилу, побегао у Лику. У одсуству је најпре осуђен на смрт. За неку годину се вратио, јер му је од провидура обећано да му ништа неће бити. Али чим је наскоро дошао нови провидур у Задар, овај је српског попа ухватио, сместио у книнску тврђаву, а одатле галијом из задарске луке отпремио у Млетке да му се опет суди.

Бунтовни Петар Курица робијао је у тамници преко пута ваљда, у том тренутку, педесетак година раније изграђене најлепше базилике на свету посвећене Светој Марији од Спасења чији је, у једном од следећих нараштаја, занесени поклоник био Лазар Костић из Сомбора, љубећи јој скуте у свом песничком предавању. Базилика је почела да се гради само годину дана после куге из 1630, која је у граду усмртила готово трећину живља, а у околним лагунама број мртвих још је и увећан. Од Деве Марије се заузврат очекивао спас од нових налета куге. Архитектура здања била је израз вечите молитве Марији од Здравља.

Колико год да се Курица у својој ћелији предано молио, никаквом се спасу од те Богородичине цркве није могао надати. Ни њена лепота није могла да га теши, јер оданде где се налазио није могао ни да је види. Кроз прозор са дебелим железним решеткама, кад би лево искренуо главу и пустио поглед низ мали канал звани Речица од Палате, мада како су године одмицале са видом све слабијим, његове очи су могле да се напасају једино делићем Трга Светог Марка. Ни жамор са Трга није могао разговетно да чује, слух му је жењавао. Скоро два и по века касније, сад сам ја на том месту с којег, усред јата прождрљивих голубова, покушавам да сагледам прозоре Оловних ћелија. У један мах ми се учинило да у неком од њих видим нечије лице обрасло седом брадом. Могао би то бити Курица. Гледамо се кроз време. Време је попут сна, магловита материја. Кроз њега видимо само оно што смо умислили да видимо. А ја желим да видим Курицу, макар његов обрис, његову сенку, и да га упркос времену некако избавим из заборава.

Курица, колико год у ћелији самовао, ипак није био сам и напуштен. Грчком трговцу из заједнице око Школе Грка и Срба било је допуштено да посећује робијаша. Од исте су вере. И једини се пријавио да буде утешитељ и милосрдник и као

такав да сноси затвореникове трошкове. Петар Спиро, истина, није могао Курицу да избави из тамнице, али био му је подршка у њој. Снабдевао га новом одећом, храном и лековитим травама, био му сабеседник и исповедник. Курица није имао другу подршку осим Спира.

Тако, Петар Спиро је, као верни пријатељ у невољи и уз то имењак, пазио Курицу док је овај чамио у затвору, бринуо је о њему, доносио му дозвољене потрепштине. То је чинио током баш свих година док је Курица робијао. Па и онда, кад је робијаш најзад пуштен из Оловних, преузео је, уз дозволу власти, да га храни и чува у својој кући. Најзад, кад су судије одлучиле да Курицу прогнају у Задар, под надзор млетачког провидура, Грк је топло оденуо свог пријатеља, спремио му неопходну попутбину, те га испратио на галију на којој је, према протоколу, за сваки случај као опасан старац, бачен у ланце. Глув и слеп, Курица се вратио тамо одакле је давно, окован, кренуо у Венецију. Није имао никог више ко би га дочекао у Задру. Ђерка Манда је већ била предала душу Богу. Целог живота је била сиротица. Чак јој је стриц, Курицин стричевић, и сам поп, у савезу са снахом удовицом, чим су јој оца Млеци осудили на тамницу, био покрао и отео ионако кукавну очевину. У Задру ће неколико година затим, 1749, Курица умрети. У родно Буковичко загорје му није било дозвољено да крочи, а ни да буде сахрањен у порти Петрове цркве, у Биовичином Селу, у којој је, у младости, пре него што ће се дићи на буну и повести друге несрећнике подједнако од католичке и православне вере, био парох.

Петар Спиро је, није ми било тешко да закључим, као реликвију чувао своје записе свега што му је Курица приповедао. У њима је био свеколики Курицин живот, а који је безмало цео проведен у тамници. Кад су Казанова и отац Балби побегли из Оловних, инквизиторски жбири су се, у свитање трећег дана, појавили код Грка и одвели га на саслушање. Саслушан је, вероватно, у инквизиторској канцеларији која се налазила испод Оловних ћелија и у којој су столовала тројица инквизитора са задужењем да руководе млетачком тајном службом, првом и највећом обавештајном и контраобавештајном мрежом на свету у време венецијанске моћи. Управљали су огромним бројем плаћених, али и добровољних жбира, чијим очима и ушима једва да је нешто могло да измакне. Они су били и нађушили, између осталих, јеретичког заводника и отпадника Казанову. Тај је био за државни укусу одвећ слободоуман у стварима политике и вере, што је већ, разумљиво, недопустив злочин. Истина је да ће, дванаестак година касније, да би умилостивио власти и било му дозвољено да се врати у родни град, Казанова бити спреман да буде млетачки шпија и нудиће истој тајној служби која га је ономад била заточила да јој ода тајне које је прикупио на својим путовањима. Те тајне су биле махом економске врсте. Тако је инквизиторима, преко венецијанског амбасадора у Лондону, обећао да ће им саопштити како Енглези боје памучну тканину у црвено. Поступак је тек био пронађен и чуван као строга тајна у енглеским текстилним радионицама. Казановина понуда је одбијена. Нудио се он још неколико пута током следећих година, али опет без успеха. Тек кад је знатно доцније потказао неког јерменског штампара у Трсту, који је објављивао незаконите ствари и конкурисао штампару у Венецији, одобрен је опозив Казановиног прогонства. На све то како је Казанова постао повереник млетачке обавештајне службе упозорила ме је румунска професорка коју сам упознао

у Архиву. Рекла ми је и на којој теми ради, а због које претура по документима, али ја сам ту тему до данас сметнуо с ума. Знам само да је њен научни рад имао везе са тајним службама. Штета је да нисам запамтио проблем, јер би ми сад, верујем, његово разматрање било од лепе помоћи. Она је била прави истраживач за разлику од мене.

Инквизитори су били под надлештвом Већа десеторице. Двојица су била из реда Десеторице, а један је био из реда Дуждевих саветника. Одаја оперативне државне безбедности, са чијих прозора је могла да се сагледа Венецијанска лагуна и цео Трг Светог Марка, далеко од тога да је била безбојна како би многи очекивали кад је реч обавештајној централи у коју су се сливали, захваљујући огромној и ефикасној организацији, обавештења и тајне од сваке врсте одасвуд из Европе, Северне Африке и Анадолије. Ту су смишљана политичка и пословна убиства. Планирана тровања и разоткриване, али и склапане завере. Одлучивано о протеривањима, ухођењима и утамничењима. Хапшени подвргавани мучењима. Постојали су и административни одсеци за свакојаке оперативне задатке, за тајне и илегалне мисије, и за шифровање и криптоанализу, као што је постојала и лабораторија за справљање смртоносних супстанци. Боју таквој одаји давало је дело које је стварало уметничку атмосферу. Уметност је такође суделовала у млетачкој моћи. На зиду се налазила осмоугаона слика, рад Ђакопа Тинторета. Видео сам слику. Њена величина подсећала је на снагу саме Млетачке републике. Двеста десет са двеста десет центиметара. Слика као да је храбрила инквизиторе да ће им сви отпадници и непријатељи Републике кад-тад пасти у руке. Био је то *Поврајшак блудној сина*. Тако нешто се може бити и догодило са Петром Спиrom, разметним сином Венеције кад је приведен у инквизиторско окриље.

У претресу Спиrowе куће, пронађени су и заплењени скривени записи. Помоћу њих су инквизитори доказали да је Спиро у неку руку несумњиво био Казановин саветник и да му је саопштио оно што је слушао од Курице о томе како побећи. Стар, измучен и све болеснији на очима, Курица није био кадар да се упусти у бекство, али зато је Казанова, после једног неуспелог покушаја, тек кад је пресељен у ћелију до оне у којој је робијао српски поп, са оцем Балбијем извео подвиг онако како га је мученик Морлачке буне замислио, и то, између осталог, исприповедао Грку, а овај све то поверио окретном и младом авантуристи, само ноћ или две пре него што ће тај непослушни момак бити ухапшен. Казанова је морао најпре да се пробије до суседне, Балбијеве ћелије, која је, почевши од Курициног боравка у њој, прозвана Сакра, Свештена. Шта се догодило са Петром Спиrom, пошто је био приведен и испитан, нисам успео нигде да нађем. Био је, у извесном смислу, Курицин и Казановин саучесник. Тако су инквизитори несумњиво били закључили кад су им Гркови записи допали у руке. Могућно је отуда да је и сам кажњен затвором или је протеран на Крит. Једино сам три од листова Курициних мемоара, које је Грк млетачки исписао, са мноштвом италијанизама, грецизама, латинизама и србизама, затекао у омотници и фотографисао. Иначе, засад нема трага свеколиким записима Курициних сећања. Последње што се о њима зна јесте да су били у рукама млетачких инквизитора. Могућно је да су они наредили њихово спаљивање. Архивиран је само њихов делић за који се ваљда сматрало да је од значаја за Курицин

случај. У архивској омотници биле су, осим три овећа листа, на млетачком, оптужница и пресуда, а уз њих и Курицина молба за помиловање. Упоређујући рукописе на мемоарским листовима и на молби, схватио сам да је и њу исписао Грк, вероватно онако како му је робијаш диктирао, мада је, може бити, Спиро понешто додавао и од себе.

На два листа био је прилично потанко описан начин и пут за бекство из тамнице. Рекао бих да се готово у длаку тај опис подудара са оним у Казановиној *Историји мој бекства*. На трећем листу сам рашчитао у којој је Оловној ћелији тамновао Курица, а коју је као следећи присилни станар наследио венецијански свештеник отац Балби. На том листу набројане су и муке на које је морлачки поп био стављен и које су му ишчашиле рамена занавек. Наводи се и неки инструмент који најпренисам успевао себи да дочарам. Спиро је нацртао један Курицин прст. Био је наоко апсолутно артритичан. Видело се да је претрпео јаку физичку силу. Морао сам да се добро потрудим да бих о том инструменту више сазнао. Према Грковом запису, Курицини средњи чланци на прстима обе шаке били су изобличени. Једном поломљени или оштећени, нису више могли да срасту како треба. За то наношење бола оном ко је испитиван коришћен је инструмент чији назив бих превео као прстомет. Тај инструмент за мучење и изнуду признања донео је са собом Марко Поло кад се вратио са Далеког истока. Објаснио је да се у Кини назива дензи. Сматран је благом техником, па је у старој Кини коришћен претежно на женама. Није био смртоносан, али је изазивао интензиван бол. Био је једноставан изум. Кратки дрвени кочевци, могу бити и од бамбуса, повезани конопцем уметани су између прстију. Стезањем конопца са оба краја вршен је јак притисак на прсте. Кочићи су стискањем постепено, чиме је давана прилика испитиваном да поврати дах, престане са јаукањем и истинито одговори на питања инквизитора или да одговори буду онакви какве мучитељи желе. Са таквим прстима, Курица тешко да је могао да пише, мада је у Оловним ћелијама читање и писање било допуштено, чак је у свакој од њих постојао сточић са столицом. Уз квржаве прсте, ослабљени вид и слух, могао је једино да говори. Спиро му је своје речи извикивао тик уз уши или кроз нарочити левак намењен, у тадашње доба, разговору са глувима.

У последњој и незавршеној реченици на листу споменута је и ћерка, као и да га је све време морила жалост што је с његовим хапшењем на превару она остала сироче. Није знао да није више ни жива. Убога Манда. Без икакве баштине, преминула је у неописивој беди. Пада ми на памет да се за сваку крајњу и истинску беду може рећи да је неописива. Лишена је чак и свог описа.

Из молбе за помиловање сам сазнао да је првих десет месеци робијаш провео у Бунарским клетима и да је отац почео да слепи. Наговештено је и да се, после Бунара, не осећа при себи и свом уму, јер само су смрт и лудило могли да смилостиве Веће десеторице на челу са дуждем, поглавито ни они, јер са смрћу или лудилом шта ће нам и самилост? Доиста је Курица зарадио меланхолију. Ко је и не би, најмање меланхолију, запатио у бунарском мраку? Остало време, од оног које му је било досуђено да робија, провео је увек у истој Оловној ћелији. Све скупа тридесет осам година. Нико дуже од њега у том затвору. Један живот. Одлука Већа била је укратко исписана на последњој страници молбе. Одобрено му је да остале две године од

четрдесетогодишње казне настави да условно служи, под заклетвом, у Грковој кући као кућном затвору и да потом буде отпремљен у конфинацију, под надзор задарског провидура. Био је једини од морлачких пубуњеника који је толико робијао и тако слепачки и у глувилу завршио живот. „Не бих друкчије ни да сам могао”, рекао је свом Грку кад му се исповедао, а овај то записао. „Верујем да ми онда наш Бог не би опростио.” А ја верујем да је, иако глув и слеп, изможден онолико дугим тамновањем, у смрт ушао срчано и пркосно насмејан, најзад се отарасивши меланхолије. После толико времена сад је и мени помогао да изроним из своје меланхолије која ме је била обузела кад сам, због ариша, почео да се распитујем о Курици.

Давно је било кад сам много размишљао о меланхолији. Мислио сам да она није нешто више од сете. Грешно сам. Уме она да буде као црна болест, црна жуч. После свега, кад је умирао, Курици мора да је лакнуло. Кад то замислим, срце ми се смирује. Ипак, престанак меланхолије није увек најбољи тренутак. Престанак меланхолије може бити и најгори тренутак. Сад кад окончавам ову причу са Курицом, то знам из прве руке. Осећам као да нисам доспео до краја приче него сам је напустио. Рекао бих да и даље о меланхолији мислим искључиво као о сети, а која чак нема ни туробан присенак. Поново грешим.

Млетачка тамница је одузела живот Петру Курици, а мени нимало не изгледа да сам успео да му га барем донекле вратим. Понекад ми, као сад, недостају речи да бих теби док ме читаш и себи то боље објаснио.